

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

23.08.2022. Nr. 1.7-2/786

Uz 04.08.2022 Nr. 3.15/1515

Krāslavas novada pašvaldībai

Par SIA "Krāslavas nami"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Krāslavas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) par Pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā SIA “Krāslavas nami” (turpmāk – KN).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegušas biedrība “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) un SO “LATVIJAS NAMU PĀRVALDĪTĀJU UN APSAIMNIEKOTĀJU ASOCIĀCIJA” (turpmāk – LNPA), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā norādīto informāciju 100 % KN kapitāldaļu pieder Pašvaldībai.¹

Izvērtējumā norādīti šādi KN pamata darbības virzieni:

1) *centralizētās siltumapgādes nodrošināšana*, kas ietver šādus komercdarbības veidus (atbilstoši NACE klasifikatoram) – tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30), elektroenerģijas apgāde (35.12), elektroenerģijas ražošana (35.11), elektroenerģijas tirdzniecība (35.14);

2) *centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojuma nodrošināšana*, kas ietver šādus komercdarbības veidus (atbilstoši NACE klasifikatoram) – ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (36.00), notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37.00);

3) *daudzzdīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšana un apsaimniekošana*, kas ietver šādus

¹ Pieejams: <https://info.ur.gov.lv/?#/legal-entity/45903001693>

komercdarbības veidus (atbilstoši NACE klasifikatoram) – sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20), starpniecība darbībā ar nekustamo īpašumu (68.31), nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata (68.32), ēku uzturēšanas un ekspluatācijas darbības (81.10);

4) *sadzīves atkritumu apsaimniekošana*, kas ietver šādu komercdarbības veidu (atbilstoši NACE klasifikatoram) – atkritumu savākšana (izņemot bīstamos atkritumus) (38.11).

Izvērtējumā sniegta informācija, ka, izskatot KN statūtus, konstatēts, ka citi statūtos ietvertie komercdarbības veidi netiek piedāvāti un/vai sniegti un tos nav plānots sniegt.

KP atbalsta Izvērtējuma sagatavotāja ieteikumu Pašvaldībai veikt izmaiņas statūtos, nodrošinot, ka tajos ir iekļauti komercdarbības veidi atbilstoši faktiskajai KN darbībai.

KP atzinumu sniedz atbilstoši Izvērtējumā norādītajam KN pamata darbības virzienu iedalījumam.

1. Centralizētās siltumapgādes nodrošināšana

KN nodrošina Krāslavas pilsētas centralizēto siltumapgādi, veicot siltumenerģijas ražošanu un siltumenerģijas pārvadi un sadali līdz lietotāju objektiem. KN īpašumā ir katlumāja ar visām iekārtām, kur tiek saražots 100 % siltumenerģijas apjoms, kas ir nepieciešams centralizētās siltumapgādes sistēmai pieslēgtiem objektiem Krāslavas pilsētā. 100 % siltumenerģijas apjoms tiek saražots no šķeldas, nodrošinot videi draudzīgu centralizēto siltumapgādi Krāslavas pilsētā. KN īpašumā ir siltumtrases, kas nodrošina siltumenerģijas pārvadi līdz lietotāju objektiem Krāslavā. Laika periodā no 2011. līdz 2020. gadam KN, piesaistot Eiropas savienības Kohēzijas fonda atbalstu, realizējusi vairākus centralizētās siltumapgādes sistēmu rekonstrukcijas projektus, kopumā nomainot 95 % no visiem Krāslavas pilsētas siltumtīkliem.

Ieņēmumi no siltumenerģijas piegādes veido KN ieņēmumu lielāko daļu, t.i. 33,3 % no kopējiem ieņēmumiem, t.sk. 7,1 % – ieņēmumi no siltumenerģijas piegādes juridiskām personām, 26,2 % – ieņēmumi no siltumenerģijas piegādes iedzīvotājiem.

KN ir izsniegta licence siltumenerģijas pārvadei un sadalei, kas paredz KN tiesības un pienākumus veikt komercdarbību siltumenerģijas pārvadē un sadalē licences darbības zonā - Krāslavas pilsētā. Licence ir derīga līdz 2038.gada 4.martam. Kā norādīts Izvērtējumā, saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas mājas lapā pieejamo informāciju citu reģistrēto siltumenerģijas tirgotāju un citu licencēto siltumapgādes pārvades un sadales komersantu Krāslavas pilsētas administratīvajā teritorijā nav.

Pašvaldībai ar KN ir noslēgts līgums par centralizētās siltumapgādes pakalpojuma nodrošināšanu Krāslavas pilsētā ar darbības termiņu līdz 2029.gada 10.janvārim.

Ja KN sniegtie pakalpojumi pilnībā tiktu nodoti privātajam sektoram, iedzīvotājiem nebūs pieejami siltumenerģijas piegādes pakalpojumi, jo Pašvaldības teritorijā nav citu tirgus dalībnieku, kas šādus pakalpojumus varētu sniegt un jauna tirgus dalībnieka ienākšana radītu būtiskus riskus pakalpojuma nepārtrauktībai un pieejamībai

Līdz ar to, Izvērtējumā secināts, ka KN komercdarbība, sniedzot siltumenerģijas piegādes pakalpojumus, ir uzskatāma par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas, pārvades, sadales un tirdzniecības pakalpojumiem, KP norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 51.panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un

kurināmā tirgū². Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un nebūtu lietderīga. Līdz ar to, KP atzīst, ka KN sniegtie pamatpakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu, secināms, ka KN kā siltumapgādes sistēmas operatora licences darbības zonā nav citu tirgus dalībnieku, kas nodrošinātu šos pakalpojumus. Tādējādi KP norāda, ja konkrētajā administratīvajā teritorijā nav citu tirgus dalībnieku, kas nodrošinātu siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumus, var secināt, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam KN, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus, tā kā šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurence, gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vēlētos ienākt citi, t.sk. privātie tirgus dalībnieki, siltumenerģijas apgādes sistēmas operatoram savā licences darbības zonā atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam jānodrošina iespējas arī citiem, t.sk. privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

2. Centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojuma nodrošināšana

KN sniedz centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus Krāslavas pilsētas administratīvajā teritorijā, kā arī nodrošina kanalizācijas notekūdeņu savākšanu no Krāslavas novada Ūdrīšu pagasta Augstkalnes ciema un Krāslavas novada Krāslavas pagasta Ezerkalna ciema centralizētās kanalizācijas sistēmām, nodrošinot notekūdeņu attīrīšanu Krāslavas pilsētas attīrīšanas iekārtās.

KN īpašumā ir ūdensvada un kanalizācijas tīkli Krāslavas pilsētā, ūdens atdzelžošanas stacija, notekūdeņu attīrīšanas iekārtas un zemesgabals, kurā atrodas ūdens ieguves urbumi, tādējādi KN, izmantojot minētos īpašumus nodrošina ūdenssaimniecības pakalpojuma pilnu ciklu – ūdens ieguvi, atdzelžošanu, sadali un notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu. Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas ietvaros KN, t.sk. uztur ūdensapgādes un kanalizācijas notekūdeņu objektus un tīklus.

KN ieņēmumi no ūdens un kanalizācijas pakalpojumiem veido 9,7 % no kopējiem ieņēmumiem.

Pašvaldībai ar KN ir noslēgts līgums par ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumiem ar darbības termiņu līdz 2023. gada 24. maijam. Saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas datiem, ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā tikai KN ir reģistrēta kā komersants, kurš sniedz ūdenssaimniecības pakalpojumus Krāslavas pilsētā.

Līdz ar to Izvērtējumā secināts, ka KN komercdarbība, sniedzot šos pakalpojumus, ir uzskatāma par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam.

KP atzīst, ka KN sniegtie pamatpakalpojumi ūdenssaimniecības jomā (ūdensapgāde un kanalizācija) – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka KN veic Pašvaldības autonomo funkciju, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā.

² Enerģētikas likums, sk. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

3. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšana un apsaimniekošana

KN sniedz pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumus daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās, kuru dzīvokļu īpašnieki nav pārņēmusi no Pašvaldības māju pārvaldīšanas tiesības, pamatojoties uz likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septīto daļu. Tāpat pienākums pārvaldīt dzīvojamo māju Pašvaldībai ir arī tad, ja dzīvojamā mājā ir privatizēti visi privatizācijas objekti, bet nav sasaukta dzīvokļu īpašnieku kopsapulce saskaņā ar likuma prasībām.

Līdz ar to, šī pienākuma izpildes nodrošināšanai Pašvaldība ar KN ir noslēgusi līgumu par 65 dzīvojamo māju pārvaldīšanu.

KN ieņēmumi no apsaimniekošanas pakalpojumiem fiziskām un juridiskām personām veido 10,8 % no kopējiem KN ieņēmumiem.

Kā norādīts Izvērtējumā, Krāslavas pilsētā nav pakalpojuma sniedzēju, kas tirgū piedāvātu māju pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumus, un izņemot KN, pārvaldīšanas pakalpojumus sniedz tikai dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības, bet tikai mājās, kas vēsturiski atradās to īpašumā, nepiedāvājot pakalpojumu citu dzīvojamo māju īpašniekiem. Savukārt, biedrības izveidošanai vai vienas personas pilnvarošanai no dzīvokļu īpašnieku vidus, trūkst dzīvokļu īpašnieku iniciatīvas un spējas kopīgi vienoties – Krāslavas pilsētā daudzdzīvokļu dzīvojamo māju dzīvokļu īpašnieki praktiski neiesaistās lēmumu pieņemšanā par dzīvojamo māju apsaimniekošanas un pārvaldīšanas tiesību pārņemšanu.

KN sniegtie pakalpojumi māju pārvaldīšanas jomā ir svarīgi ievērojamam pilsētas iedzīvotāju skaitam dzīves kvalitātes uzturēšanai, jo dzīvojamās ēkas bez regulāras uzraudzības var kļūt nederīgas vai bīstamas ekspluatācijai, ņemot vērā, ka ēku inženierkomunikācijām (gāzesvadiem, ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām, koplietošanas apkures un elektroapgādes sistēmām) ir nepieciešama apkope un darbības kontrole, turklāt bieži notiek arī komunikāciju avārijas situācijas, kas jālikvidē nekavējoties, līdz ar to, neapsaimniekojot dzīvojamās ēkas, tiks apdraudēta sabiedrības drošība.

Izvērtējumā secināts, ka KN komercdarbība, sniedzot dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumus, ir uzskatāma par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam.

LNPAĀ cita starpā norādījusi, ka Pašvaldības pienākums ir veicināt dzīvokļu īpašnieku iesaistīšanos māju kopīpašuma pārvaldīšanā un māju pārņemšanu no Pašvaldības. Pašvaldības šo funkciju var realizēt gan ar tās pārziņā esošo kapitālsabiedrību palīdzību gan izmantojot citus administratīvos resursus. Dzīvokļu īpašniekiem nepieciešams pārņemt māju pārvaldīšanu no Pašvaldības un veidot savu dzīvokļu kopīpašuma pārvaldīšanas biedrību, slēgt kopīpašuma pārvaldīšanas līgumu ar tirgū strādājošiem pakalpojumu sniedzējiem, vai arī slēgt līgumu ar esošo pārvaldnieku kas ir Pašvaldības kapitālsabiedrība.

Attiecībā uz KN sniegtajiem pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumiem KP norāda, ka, tās ieskatā, daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšana ir pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja ir konstatējami VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktie priekšnoteikumi (tirgus nepilnība) vai arī pakalpojumi tiek sniegti, pamatojoties uz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septīto daļu, kas var tikt uzskatīts par izņēmuma gadījumu.

Ņemot vērā Pašvaldības sniegto informāciju par tirgus struktūru daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Krāslavas pilsētas teritorijā, KP secina, ka KN darbība var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, t.i., novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus KP norāda, ka Pašvaldībai un KN, darbojoties šajā tirgū, regulāri jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamus neatbilstības

konkurences neitralitātei riskus³. KP uzsver KN kā publiskas personas kapitālsabiedrības un Pašvaldības īpašo atbildību, ievērot un nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, neradot šķēršļus privāto komersantu komercdarbībai, kas vēlētos ienākt daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Pašvaldības teritorijā.

KP ieskatā, Pašvaldībai (KN) būtu jāiegulda saprātīgi pūliņi, lai veicinātu iedzīvotāju iesaisti lēmumu pieņemšanā attiecībā uz sava dzīvojamā īpašuma apsaimniekotāju. KP norāda, ka ir būtiski, ka Pašvaldība ir izpildījusi tai ar likumu "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" uzlikto pienākumu sasaukt dzīvokļu īpašnieku kopsapulci, lai lemtu par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesību nodošanu dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotai personai.

3.1. Gāzes piegādes pakalpojums

Izvērtējumā norādīts, ka KN sniegtie gāzes piegādes pakalpojumi (sašķidrinātās naftas gāzes pārdošana un gāzes apgādes sistēmas uzturēšana dzīvojamās mājās) ir cieši saistīti ar pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumu un nav atsevišķi nodalāmi, piemēram, šos pakalpojumus piedāvājot citam tirgus dalībniekam, jo sašķidrinātās gāzes apgāde mājās tiek nodrošināta pa māju koplietošanas komunikācijām, kuras apsaimnieko KN. KN maksas apmērs gāzes piegādes pakalpojumam ir noteikts proporcionāli saņemtajiem rēķiniem, kādus KN saņem no gāzes piegādātāja, līdz ar ko šo pakalpojumu piegādei nav ietekmes uz konkurenci. KN ieņēmumi no gāzes piegādes veido 0,6 % no kopējiem KN ieņēmumiem

Attiecībā uz KN darbību attiecīgo pakalpojumu sniegšanā, darbojoties kā starpniekam sašķidrinātās gāzes pakalpojuma sniegšanā daudzdzīvokļu mājām, KP nav iebildumu, jo attiecīgais pakalpojums ir saistīts ar pārvaldīšanas pakalpojumu nodrošināšanu.

4. Sadzīves atkritumu apsaimniekošana

KN veic sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Krāslavas novadā (vēsturiskajā Krāslavas novada pašvaldības teritorijā, kas neietver vēsturisko Dagdas novada pašvaldības teritoriju⁴), kā arī nodrošina dalīti vākto atkritumu apsaimniekošanu, apkalpojot punktus dalīti vākto atkritumu nodošanai un uzturot šķiroto atkritumu pieņemšanas laukuma darbību, nodrošinot novada iedzīvotājiem iespēju nodot šķiros atkritumus bez papildus maksas. Laukumā tiek nodrošināta no dalīti vākto atkritumu savākšanas punktiem savākto atkritumu šķirošana pa veidiem un sagatavošana nodošanai pārstrādes uzņēmumiem.

KN ieņēmumi no sadzīves atkritumu apsaimniekošanas veido 7,4 % no kopējiem ieņēmumiem.

Izvērtējumā norādīts, ka par sadzīves atkritumu savākšanu un apsaimniekošanu Pašvaldībai ar KN ir noslēgts līgums ar darbības termiņu līdz 2024. gada 30. jūnijam, un šajā periodā Pašvaldības teritorijā nešķiroto atkritumu apsaimniekošanu veiks tikai KN. Sadzīves atkritumu savākšanas un apsaimniekošanas pakalpojumi ir stratēģiski svarīgi Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai.

Nosakot pakalpojumu maksu KN aprēķina koeficientu pārejai no tilpuma uz svaru, kas tiek noteikts katru mēnesi, izejot no Pašvaldības teritorijā kopējā savāktā atkritumu apjoma un atkritumu poligonā nodotā svara, attiecīgi koeficients, kurš tiek izmantots norēķiniem par atkritumu apsaimniekošanu ar Pašvaldības iedzīvotājiem un juridiskām personām, tiek aprēķināts, pamatojoties uz katra mēneša faktiskajiem datiem. Pašvaldībai tiek nodrošināta iespēja pārbaudīt un kontrolēt datus, kas savukārt ļauj pārliecināties par pakalpojuma

³ Konkurences likuma 14.¹pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

⁴ Vēsturiskajā Dagdas novada pašvaldības administratīvo teritorijā, balstoties uz publiskā iepirkuma rezultātiem, sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus sniedz SIA "Clean R".

sniegšanas izmaksu pamatotību un nodrošina iedzīvotājiem un juridiskām personām piemērotās maksas par vienu atkritumu kubikmetru veidošanas caurskatāmību.

Tāpat Izvērtējumā norādīts, ka prasības atkritumu apsaimniekošanas sektorā, kas izriet no Eiropas Savienības Direktīvām, nosaka, ka bioloģiskiem atkritumiem ir jābūt vai nu atdalītiem un pārstrādātiem rašanās vietā, vai savāktiem dalīti, un tos nedrīkst sajaukt ar citiem atkritumu veidiem. Šīs prasības izpildei ir nepieciešama dalītās atkritumu savākšanas infrastruktūras paplašināšana un tālākā attīstība, nodrošinot iedzīvotājiem iespēju nodot bioloģiski noārdāmos atkritumus kompostēšanai. Bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanai ir jānodrošina vieta ārpus dzīvojamo māju apbūves zonas. KN īpašumā ir laukums, kas atbilst vides aizsardzības prasībām bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas nodrošināšanai. Laukums atrodas esošo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu teritorijā ārpus pilsētas robežām.

Ņemot vērā to, ka ir nepieciešams nodrošināt pakalpojuma sniegšanu iedzīvotājiem viegli pieejamā vietā, KN īpašumā ir šķiroto atkritumu pieņemšanas laukums, kas atrodas iespējami tuvākajā vietā Krāslavas pilsētas dzīvojamajiem rajoniem, kur ir atļauta šāda veida darbība. KN plāno nodrošināt bioloģiski noārdāmo atkritumu pieņemšanu šķiroto atkritumu laukumā un to tālāku transportēšanu kompostēšanas laukumā. KN īpašumā ir vienīgais šāds pieejamais laukums, kas ir paredzēts šķiroto atkritumu savākšanai atbilstoši Krāslavas pilsētas un pagasta teritorijas plānojumam, un esošajā situācijā ir radusies tirgus nepilnība, jo privātie tirgus dalībnieki nav spējīgi nodrošināt šāda atkritumu pieņemšanas laukuma pieejamību un šāda pakalpojuma sniegšanu Krāslavas pilsētā.

Tāpat Izvērtējumā norādīts, ka izvērtējuma veikšanas laikā tika analizēta pakalpojuma sniegšanas maksa par viena atkritumu kubikmetra apsaimniekošanu, secinot, ka KN piemērojamā maksa norēķiniem ar klientiem gada griezumā ir zemākā līmenī, salīdzinoši ar citu pakalpojumu sniedzēju piemērojamām fiksētām maksām par viena atkritumu kubikmetra apsaimniekošanu, un ņemot vērā to, ka KN sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus sniedz tikai Pašvaldībā, tika konstatēts, ka KN sniegtie pakalpojumi nelabvēlīgi neietekmē jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu vai pakalpojumu saņēmējus.

Pašvaldības ieskatā, ja KN sniegtie pakalpojumi pilnībā tiktu nodoti privātajam sektoram, Pašvaldības iedzīvotājiem nebūs pieejami sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi, jo Pašvaldības teritorijā nav citu tirgus dalībnieku, kas šādus pakalpojumus varētu sniegt pietiekami ātri un jauna tirgus dalībnieka ienākšana radītu būtiskus riskus pakalpojuma nepārtrauktībai un pieejamībai, kā arī jaunais tirgus dalībnieks nevarēs nodrošināt šķiroto atkritumu laukuma pieejamību tuvu Krāslavas pilsētas dzīvojamo māju apbūves zonai.

Līdz ar to Izvērtējumā secināts, ka KN sniegtie sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi Pašvaldības administratīvajā teritorijā (t.i., vēsturiskajā Krāslavas novada pašvaldības teritorijā, kas neietver vēsturisko Dagdas novada pašvaldības teritoriju) atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam.

Izvērtējuma sagatavotājs iesaka Pašvaldībai līdz 2024. gada 30. jūnijam, kas ir Pašvaldības un KN noslēgtā līguma termiņš, KN turpināt sniegt sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus Pašvaldības administratīvās teritorijas (t.i., vēsturiskās Krāslavas novada pašvaldības teritorijas, kas neietver vēsturisko Dagdas novada pašvaldības teritoriju) attīstībai.

Vienlaikus tiek izvirzīti šādi iespējamie varianti turpmākai atkritumu apsaimniekošanas organizēšanai Pašvaldības teritorijā:

1) ja saskaņā ar Pašvaldības saistošajiem noteikumiem pēc 2024. gada 30. jūnija nav noteikta prasība nodrošināt atkritumu laukuma pieejamību Krāslavas pilsētas teritorijā, Pašvaldībai organizēt publisko iepirkumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanai visā Pašvaldības teritorijā (iekļaujot gan vēsturisko Krāslavas novada pašvaldības

administratīvo teritoriju, gan vēsturisko Dagdas novada pašvaldības administratīvo teritoriju);

2) ja saskaņā ar Pašvaldības saistošajiem noteikumiem arī pēc 2024. gada 30. jūnija ir noteikta prasība nodrošināt atkritumu laukuma pieejamību Krāslavas pilsētas teritorijā un tirgus ir spējīgs nodrošināt atkritumu laukuma pieejamību Krāslavas pilsētas teritorijā, Pašvaldībai organizēt publisko iepirkumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanai visā Krāslavas novada pašvaldībā;

3) ja saskaņā ar Pašvaldības saistošajiem noteikumiem arī pēc 2024. gada 30. jūnija ir noteikta prasība nodrošināt atkritumu laukuma pieejamību Krāslavas pilsētas teritorijā un tirgus nav spējīgs nodrošināt atkritumu laukuma pieejamību Krāslavas pilsētas teritorijā, Pašvaldībai izvērtēt iespēju organizēt publisko iepirkumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanai Pašvaldības administratīvā teritorijā, izņemot Krāslavas pilsētu, kur, novēršot tirgus nepilnību, arī turpmāk atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus sniegtu KN, tādējādi sniedzot iespēju publiskajā iepirkumā par atkritumu apsaimniekošanu pārējā Pašvaldības teritorijā piedalīties arī citiem tirgus dalībniekiem.

KN iespējas turpināt sniegt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus pēc esošā līguma darbības beigām, piedaloties Pašvaldības organizētā publiskā iepirkumā, ir jāizvērtē atsevišķi, nodrošinot, ka KN darbībā šajā jomā tiks ievērots konkurences neitralitātes princips.

Izvērtējumā norādīts, ka KN sniegtais atkritumu apsaimniekošanas pakalpojums atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, jo tiek novērsta tirgus nepilnība. Kā arī Izvērtējumā norādīts, ka, Pašvaldības ieskatā, atkritumu apsaimniekošana uzskatāma par stratēģiski svarīgu pašvaldības teritorijas attīstībai.

Izvērtējumā kā šķērslis, kas liedz iepirkt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus no privātajiem tirgus dalībniekiem, ir norādīta to nespēja Krāslavas pilsētas teritorijā nodrošināt šķiroto atkritumu laukuma pieejamību tuvu Krāslavas pilsētas dzīvojamo māju apbūves zonai, jo KN īpašumā ir vienīgais šāds pieejamais laukums, kas ir paredzēts šķiroto atkritumu savākšanai atbilstoši Krāslavas pilsētas un pagasta teritorijas plānojumam. Attiecībā uz pārējo Pašvaldības teritoriju, kurā atkritumu apsaimniekošanu nodrošina KN, šāds šķērslis nepastāv.

KP ieskatā, šāda šķēršļa pastāvēšana (kas, t.sk. noteikts Pašvaldības saistošajos noteikumos), lai tādējādi atkritumu apsaimniekošanu Krāslavas pilsētā turpinātu nodrošināt Pašvaldības kapitālsabiedrība, izslēdzot iespēju šajā tirgū ienākt citiem tirgus dalībniekiem, varētu iespējami norādīt uz konkurences neitralitātes risku Pašvaldības darbībā. Lai nodrošinātu iespējami lētāka pakalpojuma saņemšanu konkurences apstākļos, Pašvaldībai kā KN kapitāldaļu turētājam, būtu jāvērtē iespējamie risinājumi, kā novērst konkurences neitralitātes riskus. Piemēram, pārņemot konkrēto teritoriju, kurā atrodas atkritumu šķirošanas laukums, Pašvaldības īpašumā un izsludinot publisko iepirkumu par atkritumu apsaimniekošanu visā Pašvaldības teritorijā, ietvert prasību, ka pakalpojuma sniedzējam jānodrošina konkrētās teritorijas apsaimniekošana un pakalpojumu nodrošināšana iedzīvotājiem.

KP uzsver, ka Pašvaldībai, izdodot saistošos noteikumus, rūpīgi jāvērtē, vai tieši ar saistošo noteikumu regulējumu netiek radīti neatbilstības konkurences neitralitātei riski, kavējot, ierobežojot vai deformējot konkurenci, piemēram, radot nepamatotas priekšrocības kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir līdzdalība.

Tāpat attiecībā uz iepriekšminētā šķēršļa (atbilstoša teritorija šķiroto atkritumu laukuma izveidošanai Krāslavas pilsētas un pagasta teritorijā atbilstoši teritorijas plānojumam ir tikai KN īpašumā) esamību un iespējamiem risinājumiem, lai atkritumu savākšanu būtu iespējams saņemt publiskā iepirkuma rezultātā, KP aicina Pašvaldību konsultēties ar citām Pašvaldībām, kurās atkritumu savākšanu nodrošina privātā sektora komersanti.

KP piekrīt, ka atkritumu savākšana ir atzīstama par stratēģiski svarīgu pakalpojumu

VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē. Tomēr, KP ieskatā konkrēta pakalpojuma noteikšana par stratēģiski svarīgu ir atzīstama tikai par vienu no priekšnoteikumiem, lai atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam publiskai personai būtu tiesisks pamats sniegt šādu pakalpojumu, piemērojot tiesību normā paredzēto izņēmumu. Lai pamatotu šādu izņēmumu, likums (VPIL 88. panta otrā daļa) tieši nosaka, ka publiskai personai ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir pienākums veikt tirgus izpēti, novērtējot pieejamās alternatīvas, tostarp, vai konkrēto pakalpojumu vienlīdz efektīvi sniedz arī privātie tirgus dalībnieki un vai privātie tirgus dalībnieki ir spējīgi efektīvi nodrošināt konkrētā pakalpojuma pieejamību un tā sniegšanu.

Lai atzītu, ka attiecīgā pakalpojuma sniegšana ir pamatota ar VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktu, KP vērtējumā Pašvaldībai būtu jākonstatē, ka attiecīgo pakalpojumu nav iespējams saņemt no privātā sektora komersantiem, t.sk., veicot aktīvas darbības pakalpojuma saņemšanai, piemēram, organizējot publisko iepirkumu. Tā kā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldības teritorija ir paplašinājusies, privāto komersantu interese par pakalpojuma sniegšanu Pašvaldības teritorijā varētu pieaugt, kā arī Pašvaldībai publiskā iepirkuma rezultātā būtu iespēja saņemt cenas ziņā konkurētspējīgākus piedāvājumus no privātajiem tirgus dalībniekiem. Ņemot vērā, ka daļā Pašvaldības teritorijas darbojas privātais komersants, kas spēj sniegt konkrētos pakalpojumus, KP pirmšķietami uzskata, ka Pašvaldībai ir iespējams šos pakalpojumus saņemt, organizējot publisko iepirkumu, nevis nododot pakalpojuma sniegšanu savai kapitālsabiedrībai.

Tāpat Izvērtējumā iekļauta norāde uz to, ka veicot izvērtējumu, tika analizēta pakalpojuma sniegšanas maksa par viena atkritumu kubikmetra apsaimniekošanu, secinot, ka KN piemērojamā maksa norēķiniem ar klientiem gada griezumā ir zemākā līmenī, salīdzinoši ar citu pakalpojumu sniedzēju piemērojamām fiksētām maksām par viena atkritumu kubikmetra apsaimniekošanu.

KP ieskatā, iepriekš minētais pats par sevi neliecina, ka, rīkojot konkursu, citi tirgus dalībnieki savstarpējās sāncensības apstākļos nevarētu piedāvāt konkurētspējīgu cenu atkritumu savākšanas pakalpojumam konkrētajā atkritumu apsaimniekošanās zonā, jo vienīgi publiskā iepirkuma rezultātā pasūtītājs var noskaidrot cenas un kvalitātes ziņā izdevīgāko piedāvājumu tirgū. Līdz ar to pirmšķietami nav konstatējama VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā noteikto priekšnoteikumu pastāvēšana attiecībā uz KN sniegto atkritumu savākšanas pakalpojumu.

Attiecīgi KP aicina Pašvaldību izvērtēt iespēju sadzīves atkritumu savākšanas pakalpojumu sniedzēju izvēlēties publiskā iepirkuma veidā, kas tādējādi savstarpējās sāncensības apstākļos ļautu nodrošināt iedzīvotājiem un komersantiem izdevīgākās cenas, kā arī nepieciešamās kvalitātes atkritumu savākšanas pakalpojumu.

Arī LTRK norādījusi, ka, tās ieskatā, atkritumu savākšanas pakalpojumus var nodrošināt privātais sektors. Latvijā ir pietiekams skaits privātu uzņēmumu, līdz ar to nav konstatēta tirgus nepilnība, un tiesības apsaimniekot atkritumus katrā konkrētā zonā (pašvaldībā) nododamas komersantiem publiskā iepirkuma rezultātā, tādējādi objektīvi nodrošinot iedzīvotājiem un komersantiem zemākās cenas un nepieciešamās kvalitātes atkritumu savākšanas pakalpojumu.

Noslēgumā KP vērš Pašvaldības un KN uzmanību, ka attiecībā uz iespējamiem dažāda veida pakalpojumiem, kas ir (var būt) saistīti ar namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, siltumapgādes un ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu (piemēram, santehnikas, elektromontāžas, būvniecības darbi, remontdarbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības, ainavu uzturēšanas darbības u.c. šādi pakalpojumi), lai, t.sk. novērstu neatbilstības konkurences neitralitātei riskus, veicinātu privātā sektora attīstību Pašvaldības teritorijā, būtu vērtējama iespēja plašākai privātā sektora iesaistei šādu pakalpojumu nodrošināšanā

(saglabājot avārijas dienesta pakalpojumus un pakalpojumu uzraudzības funkcijas).

Nav atbalstāma publisku personu kapitālsabiedrību iesaiste pakalpojumu sniegšanā, ko pirmšķietami var nodrošināt privātais sektors, līdz ar to, Pašvaldībai un KN būtu sevišķi rūpīgi jāvērtē nepieciešamība sniegt šādus pakalpojumus un jāpārtrauc tādu pakalpojumu sniegšana, ko var nodrošināt privātais sektors.

Tāpat, attiecībā uz iespējamo papildpakalpojumu sniegšanu, KP vērš Pašvaldības un KN uzmanību, ka, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju);
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

Kā arī, ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas, KP aicina līdzdalības pārvērtēšanas ietvaros Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju, piemēram, tās apvienojot, papildinot Izvērtējumu un iekļaujot tajā informāciju par izdarītajiem secinājumiem⁵.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

⁵ Par izdarītajiem secinājumiem informējot KP.